

MEDNARODNI FILMSKI FESTIVAL ROTTERDAM

Med starimi ideali in trgom

V Rotterdamu te dni poteka eden najzanimivejših filmskih festivalov, ki se po obsegu lahko meri z največjimi, kot so tisti v Berlinu, Cannesu in Benetkah, a je hkrati povsem drugačen. V Rotterdamu namreč težko naletite na svetovno znane filme ali ljudi, ki bi ob rdeči preprogi čakali na filmske zvezde.

Tina Poglajen

Že od leta 1972, ko je bil filmski festival v Rotterdamu ustanovljen, organizatorji namesto blišča prednost dajejo alternativnim, inovativnim in nekomercialnim filmom, še posebno z Daljnega vzhoda in iz držav v razvoju, ki sicer na trgu in v distribuciji pogosto ostanejo ob robu, do velike večine gledalcev in gledalk pa sploh nikoli ne pridejo.

Filmski festival v Rotterdamu se je od dni ustanovitelja Huberta Balsa do letošnjega izdaje precej spremenil. Če je sprva zavračal tekmovalnost, ima od lani »privlačnejši« tekmovalni program, v katerem tista in finančno nagrado prejme le eden izmed filmov – a prav ta del festivala je običajno najmanj zanimiv, v preteklih letih pa je postal celo nekakšen predmet posmeha, saj naj bi šlo v večini za počasne filme brez dialogov, ki naj večini ljudi ne bi bili zares blizu. Jasnó je torej, da se fes-

tival v Rotterdamu, morda še bolj kot kakšen drug in danes bolj kot kadar koli prej, sooča z dilemo: ali ostati zvesti svojemu prvotnemu poslanstvu prikazovanja filmov, ki ne obetajo zaslužka in jih ni mogoče videti skoraj nikjer drugje, ali preživeti z uklanjanjem tržnim zakonitostim filmske in medijske industrije.

Palestina in Afrika

Bistven del programa ostajajo družbeno angažirani tematski sklopi filmov. Letos so to filmi, ki se osredotočajo na Palestino. Ti ne osvetljujejo le takšnega težavnega političnega položaja, temveč predvsem palestinsko filmsko subkulturo, ki se je tam razvijala od šestdesetih let, militantne protikolupacijske filme, nastale v sedemdesetih, eksperimentalne kratke filme in celo znanstveno fantastiko. Eden izmed njih je A boy, a wall and a donkey (Deček, zid in osel) Hanyja Abuja Assada, priprave od treh dečkov, ki bi

radi posneli film v vasi, kjer nimajo kamer. Ogledati si je mogoče sklop tako imenovanega črnega filma, ki se skozi vse filmske žanre in videoart ukvarja z implikacijami vse globljega družbenega razdora in vse hujšega razizma. Med njimi sta Bayard & me (Bayard & jaz) Matta Wolfa o temnopoltem gejevskem organizatorju pohoda Martina Luthra Kinga v Washington in Baldwin's nigger (Baldwinov črnc) Horacea Ovéja, ki se ukvarja s podobnostmi med življenjem britanske in ameriške temnopolte skupnosti v šestdesetih letih.

Lemon razdelil občinstvo

Med najbolj pričakovanimi je bil otroviti film letošnjega leta: Lemon, ameriška neodvisna komedija režiserke Janice Bravo, ki je med občinstvom na festivalu v Sundanceu, kjer so jo premierno predvajali pred nekaj dnevi, zaslovela kot izredno nenavaden in hermetično prebrisan film. Gre za pripoved o učitelju igre, ki živi s svojo slepo partnerico, s katero ravna kot s kosom pohištva, se ima za neprekosljavajo intelektualca in se ukvarja z režijo slabounne dramske igre. Na neki način film s svojo satirično obravnavo junakov nastavlja ogledalo specifičnemu delu ameriške družbe, miljeju newyorških umetnikov intelektualcev. A četu-

di se nepričakovano konča z nekajimutno komično točko, posvečeno iztrebljanju, s čimer da jasno vedeti, kaj si o svojih junakih zares misli, je vprašanje, ali ga bodo ti tako »brali«. V Rotterdamu je Lemon občinstvo razdelil na dva dela: na tiste, ki so se njegovega specifičnega humorja hitro naveličali, saj jim je šlo na živce samo bistvo filma o privilegiranih nevrotikih, in so torej dvorano v trumih zapuščali, ter na tiste, ki se nam je zdelo načrtna narejenost likov vendarle premeteno komična.

Da pa se kaj zanimivega vendarle najde tudi v tekmovalnem programu, je dokazal eden izmed letošnjih favoritov za glavno nagrado, brazilski Arabia. Posnel jo je režijski dvojec, Affonso Uchoe in Joãoa Dumansa, ki je zavrnil filma ceste prilagodil jasnemu političnemu sporočilu o revnih, zatiranih in zgarnih Brazilcih. Osrednji del filma so potovanja, dogodivščine, ljubezen in obup Cristiana, delavca v tovarni, ki je zadnjih dvajset let svojega življenja popisal v dnevniku. Kljub družbenemu angažmaju Arabia torej nikakor ni film, ki bi pozabil na filmsko poetiko. ✕

Če je treba, tudi sirtaki

Festival je ustanovil razpiti in hkrati legendarni cinefil Hubert Bals, po njegovi smrti pa so po njem poimenovali sklad za financiranje afriških, južnoameriških, bližnjevzhodnih in vzhodnoevropskih ustvarjalcev. Bals je slovel po tem, da mu je tudi iz marginaliziranih, kontrakulturnih filmov uspelo narediti pravo senzacijo: nekoč naj bi za promocijo najel velik ameriški avto, ki je vozil skozi Rotterdam, drugi ob filmu organiziral tečaj sirtakija, tretji pa v kinodvorano obesil ogromno pajkovo mrežo. Tako so bile njegove projekcije polne, tudi če so bili isti filmi sicer na Nizozemskem slabo obiskani. Za seboj je pustil vplivno filmsko dediščino. Četudi je festivalski program danes tako obsežen, da je nemogoče pregledati vse in se je včasih celo težko znajti, so kinodvorane s filmi neznanih in neodvisnih ustvarjalcev v Rotterdamu vedno znova, tudi letos, zapolnjene, pogosto do zadnjega kotička.

Film Lemon s svojo satirično obravnavo junakov nastavlja ogledalo specifičnemu delu ameriške družbe, miljeju newyorških umetnikov intelektualcev. © arhiv festivala